

सपन मध्यम प्रकल्प, तालुका- अचलपुर जिल्हा-
अमरावती चतुर्थ सुधारीत प्रशासकीय मान्यता
प्रदान करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक :- सुप्रमा-२०२२/६०५/(प्र.क्र.२५६/२२)/मप्र

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक :- ३० जानेवारी, २०२३.

संदर्भ:- १) शासन निर्णय क्रमांक एसपीएन१०९१/१०२०/(१४३/९१)/जसंअ, मंत्रालय,
मुंबई दि.०३/११/१९९५.

२) कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर, यांचे पत्र
जा.क्र. ४९१९/कातां-४/सपन सुप्रमा/२०२१, दिनांक ११/०८/२०२१.

३) कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर, यांचे पत्र
जा.क्र. २४९९/कातां-४/सपन सुप्रमा /२०२१, दिनांक - २५/०३/२०२२.

प्रस्तावना:-

सपन नदी प्रकल्प हा मध्यम प्रकल्प विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर अंतर्गत सर्वसाधारण क्षेत्रातील असून अमरावती जिल्ह्यातील अचलपुर तालुक्यातील वझर गावाजवळ तापी खोऱ्यातील पूर्णा उपखोऱ्यात सपन नदीवर बांधण्यात येत आहे. सदर प्रकल्प अमरावती विभागातील पाटबंधारे विकास क्षेत्रातील अनुशेष दूर करण्यासाठी आहे. या प्रकल्पाद्वारे अमरावती जिल्ह्यातील अचलपुर व चांदुरबाजार या दोन तालुक्यातील एकूण ३५ गावातील ६१३४ हे. क्षेत्राला सिंचनाचा लाभ मिळणार आहे. यामध्ये अचलपुर तालुक्यातील ३३ गावातील ५६७८ हे. क्षेत्र व चांदुरबाजार तालुक्यातील २ गावातील ४५६ हे. क्षेत्र अंतर्भूत आहे.

सपन मध्यम प्रकल्पास महामंडळ निर्णय क्र.विपाविम /कातां-
७/५७२/सपन/(१३५/२००८) /तृप्रमा/२००९, दिनांक ०७/०७/२००९ अन्वये रु. ३८७.३४४ कोटी रकमेस प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली होती.

दरम्यानच्या काळात दरसूचीतील वाढ, भूसंपादन किंमतीतील वाढ, संकल्पचित्रातील बदल इत्यादी कारणांमुळे प्रकल्पाच्या किंमतीत वाढ झाल्यामुळे कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर यांचे संदर्भ क्रमांक २ अन्वये सन २०१६-१७ व सन २०१९-२० चे दरसूचीवर आधारीत रुपये ४९५.२९ कोटी किंमतीचा चतुर्थ सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचा प्रस्ताव मान्यतेस्तव शासनास सादर केला आहे. सदर चतुर्थ सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचा प्रस्तावास प्रकल्प प्रथम कक्षाच्या १९ व्या बैठकीमध्ये सचिव स्तरावरील उपसमितीस सादर करण्यास सहमती देण्यात आली आहे. अपर मुख्य सचिव (वित्त) वित्त विभाग यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २२/११/२०२१ रोजी संपन्न झालेल्या सचिव स्तरावरील उपसमितीच्या बैठकीमध्ये सपन प्रकल्पाचा चतुर्थ सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्रस्ताव मा. मंत्री मंडळाचे मान्यतेकरिता सादर करण्याची शिफारस करण्यात आली. तसेच विदर्भ विकास महामंडळाच्या नियामक मंडळाच्या दि. १४/०२/२०२२ रोजीच्या ८२ व्या बैठकीमध्ये उपसमितीने केलेल्या

शिफारशीनुसार सपन मध्यम प्रकल्पाचा चतुर्थ सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्रस्ताव शिफारशीसह मा. मंत्रीमंडळासमोर ठेवण्यास नियामक मंडळाची मान्यता देण्यात आली आहे. प्रकल्पाचे लाभव्यय गुणोत्तर १.३८ येत असून प्रकल्प आर्थिक मापदंडात बसत नाही.

सदर प्रकल्पाची प्रस्तावित चतुर्थ सुधारित प्रशासकीय मान्यता किंमत रुपये ४९५.२९ कोटी तृतीय सुधारीत प्रशासकीय मान्यता किंमत रुपये ३८७.३४ कोटी च्या तुलनेत रुपये १०७.९५ कोटीने जास्त आहे. किंमत वाढीची प्रमुख कारणे पुढीलप्रमाणे आहेत :-

अनुक्रमांक	बाब	वाढ(रुपये कोटी)
१	दरसूचीतील बदलामुळे झालेली वाढ	-०.५
२	भूसंपादन व पुनर्वसनातील वाढ	३९.९८
३	संकल्पचित्रातील बदलामुळे झालेली वाढ	३८.२२
४	अपुरे सर्वेक्षण व अन्वेषणामुळे झालेली वाढ	१२.०५
५	इतर कारणांमुळे झालेली वाढ	७.२९
६	नविन बाबींचा समावेश केल्याने झालेली वाढ	११.८६
७	अनुषंगिक खर्चात झालेली वाढ	९.६६

प्रकल्पाचा संकल्पित एकूण पाणीसाठा ३९.२६ दलघमी असून एकूण पाणीवापर ३८.६० द.ल.घ.मी. इतका आहे. अमरावती जिल्ह्यामधील अचलपुर तालुक्यातील ३३ गावातील ५६७८ हे. क्षेत्र व चांदुरबाजार तालुक्यातील २ गावातील ४५६ हे. क्षेत्र अंतर्भूत आहे.

विदर्भ विकास महामंडळाची नियामक मंडळाची ८२ वी बैठक दि. १४/०२/२०२२ रोजीचे बैठकीमध्ये उपसमितीने केलेल्या शिफारशीनुसार सपन मध्यम प्रकल्पाचा चतुर्थ सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्रस्ताव शिफारशीसह मा. मंत्रीमंडळासमोर ठेवण्यास नियामक मंडळाची मान्यता देण्यात आली आहे. त्यानुसार दिनांक ०२/११/२०२२ रोजीच्या मा. मंत्रीमंडळ बैठकीत सदर प्रस्ताव विचारार्थ सादर करण्यात आला. मा. मंत्रीमंडळाने बांधकामाची सद्यःस्थिती, किंमतवाढीची कारणमीमांसा, प्रकल्पाचे फायदे इ. बाबींचा परामर्श घेऊन सपन मध्यम प्रकल्पाच्या सन २०१६-१७ व सन २०१९-२० च्या दरसूची वर आधारित रुपये ४९५.२९ कोटी किंमतीच्या चतुर्थ सुधारित प्रकल्प अहवालास प्रशासकीय मान्यता देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

शासनाच्या या निर्णयाद्वारे सपन मध्यम प्रकल्पाच्या सन २०१६-१७ व सन २०१९-२० दरसूची वर आधारित रुपये ४९५.२९ कोटी (रुपये चारशे पंचान्नव कोटी एकोणतीस लक्ष फक्त)

किंमतीच्या चतुर्थ सुधारित प्रकल्प अहवालास प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे. त्यापैकी रुपये ४७२.१८ कोटी (रुपये चारशे बाहत्तर कोटी अठरा लक्ष फक्त) कामाप्रित्यर्थ व रुपये २३.११ कोटी (रुपये तेविस कोटी अकरा लक्ष फक्त) आस्थापना व अनुषंगिक खर्चासाठी तरतूद आहे. उपशीर्ष निहाय तरतुदींचा गोषवारा सोबत जोडण्यात येत आहे.

२. या योजनेस प्रदान केलेली चतुर्थ सुधारित प्रशासकीय मान्यता मध्यम प्रकल्प कार्यासनाच्या नोंदवहीमध्ये अनुक्रमांक ०१/२०२३ वर नोंदवण्यात आली आहे.

३. सदर प्रकल्पाचे काम नियोजित वेळेत व सुधारित प्रशासकीय मान्यता तरतुदीच्या मर्यादेत पूर्ण करण्यात यावे.

४. या प्रकल्पाच्या कामावर होणारा खर्च मुख्य लेखाशीर्ष आय-५, ४७०१ मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प यावरील भांडवली खर्च, १९०-सार्वजनिक क्षेत्रातील व इतर उपक्रमातील गुंतवणूका (०२) योजनांतर्गत, (०२) (०१) विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपुर भागभांडवली अंशदान (४७०१-एच ७२९) या लेखाशिर्षाखाली टाकावा व त्याखालील मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५. सदर प्रथम सुधारित प्रशासकीय मान्यता खालील अटींच्या अधीन राहून देण्यात येत आहे.

१. सपन मध्यम प्रकल्प, ता. अचलपुर, जि. अमरावती या प्रकल्पावर माहे मार्च २०२१ अखेर रु. ४४२.१९ कोटी इतका खर्च झालेला असून तो मंजूर प्रशासकीय मान्यता प्राप्त किंमतीपेक्षा रु. ५४.८५ कोटींनी जास्त आहे. यापैकी भुसंपादन व वैधानिक बाबींवर रु. २९.०६ कोटी खर्च झाला आहे. या रु. ५४.८५ कोटी अतीरीक्त खर्चातील बांधकामावरील रु. २०.३७ कोटी व अनुषंगीक बाबींवरील रु. ५.४२ कोटी खर्चास शासनाची मान्यता घेण्यात आलेली नाही. प्रकल्पावर झालेल्या प्रशासकीय मान्यतेपेक्षा अधिकच्या रु. २५.७९ कोटी खर्चाबाबत महामंडळाकडून जबाबदारी निश्चितीची कार्यवाही करण्यात यावी.

२. सपन मध्यम प्रकल्प, ता. अचलपुर, जि. अमरावती या प्रकल्पाच्या मुळ प्रशासकीय मान्यतेत कालवा अस्तरीकरणाच्या रु. ९०३.८० लक्ष किंमतीच्या कामाचा अंतर्भाव नाही. तथापी १०.९० किमी लांबीचा मुख्य कालवा हा ९०% भागात भरावामधुन जात असल्याने कालव्यातुन पाण्याचा पाझर होवून लगतच्या शेतीचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होत असल्याचे महामंडळाने नमुद केले आहे. त्यामुळे प्रकल्पाच्या चतुर्थ सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्रस्तावामध्ये कालवा अस्तरीकरणा च्या रु.९०३.८० लक्ष किंमतीच्या कामाचा समावेश करण्यात आला आहे. तथापी कालवा अस्तरीकरणाचे काम “तांत्रिक” व आर्थीक दृष्ट्या व्यवहार्य असल्याची महामंडळाने खातरजमा करावी.

३. सपन मध्यम प्रकल्प, ता. अचलपुर, जि. अमरावती प्रकल्पावर "महाराष्ट्र सिंचन पद्धतीचे शेतकऱ्यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ नुसार लाभधारकांची पाणी वापर संस्था स्थापन करणेसंदर्भात वेळेवर कार्यवाही करावी.
४. सपन मध्यम प्रकल्प, ता. अचलपुर, जि. अमरावती प्रकल्प एकात्मिक जल आराखडा, (Integrated State Water Plan) च्या खंड -१, प्रकरण २४ नुसार कोणत्या प्राधान्यक्रमात बसत आहे, त्यानुसार "Thin Spreading of Financial Resources" टाळण्याकरीता महामंडळ स्तरावरून प्रकल्पास प्राधान्यक्रमानुसार निधी उपलब्ध करून द्यावा.
५. सर्व आवश्यक वैधानिक व तांत्रिक मान्यता सक्षम स्तरावरून घेण्याची कार्यवाही महामंडळाने करावी.
६. राज्यस्तरीय तांत्रिक सल्लागार समितीच्या छाननी अहवालातील मुद्द्यांची पुर्तता झाल्याची खातरजमा महामंडळाने करावी.
७. सदर प्रकल्पासाठी कोणत्याही प्रयोजनार्थ मंजूर सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या मर्यादेबाहेर जाऊन, निधी वितरण अथवा अतिरिक्त खर्च न करण्याची जबाबदारी संपूर्णपणे महामंडळाची राहिल. या संदर्भात जलसंपदा विभागाने प्रचलित शासन निर्णय, नियम, CVC ची मार्गदर्शक तत्वे, वित्त अधिकार मर्यादा, विहित केलेली निविदा कार्यपद्धती याची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करणे आवश्यक आहे व याची जबाबदारी संपूर्णपणे महामंडळाची राहिल.
८. सदर प्रकल्पासंदर्भात आधीच्या कालावधीमध्ये जर काही आर्थिक व कार्यपद्धतीत अनियमितता झाल्या असतील, कोणतीही नियमबाह्य कार्यवाही करण्यात आली असेल अथवा ज्यामुळे घोटाळा निर्माण होण्याची शक्यता असेल अशा कोणत्याही बाबींना शासनाने सहमती दिली आहे असे म्हणता येणार नाही व अशी कोणतीही सहमती/मान्यता शासनाने प्रस्तुत प्रकल्पाबाबत दिलेली नाही.
९. सुधारित प्रशासकीय मान्यता म्हणजे अहवालातील तांत्रिक बाबी अथवा निविदा विषयक क्षेत्रिय स्तरावरील निर्णयास किंवा झालेल्या क्षेत्रिय अनियमिततेस मान्यता गृहीत धरली जाणार नाही.
१०. या प्रकल्पाबाबत चालू असलेल्या अथवा प्रस्तावित विभागीय चौकशीची कार्यवाही पूढे चालू राहिल. चतुर्थ सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्याच्या निर्णयामुळे विभागीय चौकशीच्या कार्यवाहीस कोणतीही बाधा पोहचणार नाही.
११. आर्थिक दायित्व निर्माण होईल अशा नवीन घटकांचा शासन मान्यतेशिवाय प्रकल्पात समावेश करण्यात येणार नाही.

१२. प्रगतीपथावरील निविदांची कामे प्राधान्याने पूर्ण करण्यात येवून पाणीसाठ्याचा सिंचना करिता जास्तीत जास्त लाभ होईल अशा प्रकारे उर्वरित कामांचा प्राधान्यक्रम निश्चित करून त्यानुसार कामे/निविदा प्रक्रिया करण्यात येईल.

६. सदर शासन निर्णय, नियोजन विभाग, अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १५९/२२/का.१४३४ दिनांक २२/०८/२०२२, वित्त विभाग, व्यय-१२ कार्यासनाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-२८१/२२/व्यय-१२ दिनांक २९/०८/२०२२ व मा. मंत्रीमंडळाच्या दिनांक - ०२/११/२०२२ रोजी झालेल्या बैठकीतील निर्णयानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णयाची अंमलबजावणी निर्गमित दिनांकापासून करण्यात यावी.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२३०१३०१५५०४९०१२७ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सहपत्र :- उपशीर्षनिहाय तरतुदींचा गोषवारा

Selling
(अमोल फुंदे)
शासनाचे उपसचिव

प्रत, सहपत्रांसह :-

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उपमुख्यमंत्री (जलसंपदा लाभक्षेत्र विकास) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. विरोधी पक्षा नेता, विधानसभा/विधान परिषद, विधानभवन, मुंबई.
५. मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
६. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
८. अपर मुख्य सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
९. सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१०. सचिव (प्रकल्प समन्वय), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
११. महालेखापाल-१/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/ नागपूर.
१२. कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर.
१३. मुख्य अभियंता (द.व.प्र) व सहसचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४. आंतरवित्त सल्लागार व सहसचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

१५. मुख्य अभियंता, वि.प्र. जलसंपदा विभाग, अमरावती.
१६. उपसचिव (मो.प्र-१/ मो.प्र-२/जसं/निवसं/सिंव्य/लाक्षेवि/लपा/जवि), यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१७. अधीक्षक अभियंता, उर्ध्व वर्धा सिंचन मंडळ, अमरावती.
१८. कार्यकारी अभियंता, अमरावती मध्यम प्रकल्प विभाग, अमरावती.
१९. वित्त विभाग (व्यय-१२/ अर्थ-०२/अर्थ-१०/व्यय-६ अ), मंत्रालय, मुंबई.
२०. नियोजन विभाग (कार्यासन १४३४), मंत्रालय, मुंबई.
२१. मध्यम प्रकल्प कार्यासन संग्रहार्थ.

उपशीर्ष निहाय तरतुदींचा गोषवारा
सपन मध्यम प्रकल्प, तालुका - अचलपुर जिल्हा - अमरावती
शासन निर्णय क्रमांक :- सुप्रमा-२०२१/६०५/(प्र.क्र.२५६/२१)/ मध्यम प्रकल्प
दिनांक-३०/०१/२०२३ चे सहपत्र.
(किंमत रुपये कोटी मध्ये)

अ.क्र.	उपशीर्ष	मंजूर तृतीय सुप्रमानुसार	चतुर्थ सुप्रमानुसार	वाढ/घट (+ / -)
अ. शिर्ष कामे				
१	अ- प्राथमिक	१.०५	१.०६	०.०१
२	ब- भूसंपादन	९.८२	१३.०८	३.२६
३	क- बांधकाम	२६३.४३	३०७.९४	४६.३१
४	ड - विमोचक	१३.८९	१३.१७	-०.७२
५	के - इमारती	०.३८	१.४६	१.०८
६	एम - वृक्षारोपण	०.०८	०.०८	०.००
७	ओ - संकिर्ण	०.६८	०.६८	०.००
८	पी- देखभाल व दुरुस्ती	०.१९	०.४६	०.२६
९	क्यु - हत्यारे व संयंत्रे	०.०७	०.०७	०.००
१०	आर- दळणवळण	०.६४	०.६३	-०.०१
	एकूण (अ)	२९०.२४	३३८.६३	५०.१९
ब. कालवा वितरण प्रणाली				
१	अ- प्राथमिक	०.३०	०.३०	०.००
२	ब- भूसंपादन	०.७०	०.९८	०.२८
३	ड - विमोचक	०.५१	०.५१	०.००
४	एफ - सी. डी. वर्क्स	१०.२५	१०.२५	०.००
५	जी - पुल	१.१४	१.१४	०.००
६	एच - इस्केप	०.१८	०.१८	०.००
७	के- इमारती	०.२१	०.२१	०.००
८	एल - मातीकाम	४.८३	१३.८८	९.०५
९	एम - वृक्षारोपण	०.००	०.००	०.००

अ.क्र.	उपशिर्ष	मंजूर तृतीय सुप्रमानुसार	चतुर्थ सुप्रमानुसार	वाढ/घट (+ / -)
१०	ओ - संकिर्ण	०.६८	०.६८	०.००
११	पी- देखभाल व दुरुस्ती	०.१७	०.१७	०.००
१२	आर- दळणवळण	०.१५	०.१५	०.००
१३	यु-वितरिका			
	i) भुसंपादन	१२.७२	४०.३६	२७.६४
	ii) बांधकाम	४५.७६	४९.२१	३.४५
	एकूण	५८.४८	८९.५७	३१.०९
१४	व्ही - वाटर कोर्स	६.०५	१५.५४	९.४९
	एकूण (ब)	८३.६४	१३३.५५	४९.९०
	एकूण (अ)+: (ब)	३७३.८८	४७२.१८	१००.१०
१	अनुषंगिक खर्च	१३.४५	२३.११	९.६६
	एकूण किंमत:	३८७.३३	४९५.२९	१०९.७६

ठळक बाबी

अ) या योजनेचे सिंचन क्षेत्र (ICA) ६१३४ हेक्टर आहे.

ब) लाभव्यय गुणोत्तर - १.३८ < १.५

क) आर्थिक परतावा दर (IRR) - १०.२६ < १२%

अ.मो.ल. फुंदे
(अमोल फुंदे)
शासनाचे उपसचिव